

EDİTÖRLERDEN EDITOR'S LETTER / VON DEN EDITOREN

Alevilik Bektaşılık Araştırmaları Dergisi 2019/Yaz 19. sayısı ile siz değerli okuyucuları ile buluşmanın sevincini yaşamaktadır. Dergi, Editörlüğümüzdeki her yeni sayısında değerli araştırmacıların yazıları, Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü'nün katkıları ve siz değerli okuyucularımızın teşvikleri ile daha güçlü bir şekilde yayın hayatını sürdürmektedir.

Dergimizin 19. Sayısında, Alevi-Bektaşî Kültür Enstitüsü'nün 2019 yılı Bahar döneminde geleneksel olarak her yıl gerçekleştirilen Hıdırellez etkinliklerinden de kısaca bahsetmek istiyoruz. “13. Uluslararası Hıdırellez Etkinliği”, 3-5 Mayıs 2019 tarihleri arasında Türkiye, Avusturalya, İngiltere, Yunanistan, Bulgaristan, İran ve Avrupa ülkelerinden gelen akademisyenler, inanç önderleri ve misafirlerin katılımı ile coşku içinde gerçekleştirilmiştir. Yine 2019 yılı Bahar döneminde, Alevi-Bektaşî Kültür Enstitüsü Arşivinde bulunan yazma eserler üzerine kataloglama çalışması yürütülmüştür. Konunun uzmanı araştırmacılar tarafından Enstitü arşivinde bulunan yazmalar kataloglama için detaylı olarak incelenmiş ve dijitalize edilmiştir. Arşivde bulunan yazma eserler hakkında detaylı katalog bilgileri derginin bir sonraki sayısında makale olarak yayınlanacaktır.

Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısında dokuz özlü makale, bir derleme makale ve bir kitap tanıtımına yer verilmiştir. Derginin her sayısında yeni yazarlarımızın katkı sunması bizi geleceğe yönelik umutlandırmaya devam etmektedir.

Dergimizin 19. sayısının ilk makalesi olan “*Edirne 1563: Yalancı Şahidlerin Gölgesinde Bir İlhâd Davası*” adlı çalışma Cahit Telci tarafından kaleme alınmıştır. Bu makalede Telci, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde yer alan “TSMA. d-04128 adlı” raporu temel alarak, Osmanlı klasik ideolojisinin yerleşik sınırları içerisinde yer almayan Alevi topluluklarının hukuki konumlarını örnek bir olay üzerinden inceleyerek tespit etmiş ve soruşturma safahatı hakkında önemli bilgileri makalesinde paylaşmıştır. Telci'nin makalesi, 16. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Alevi toplumuna bakış açısının hukuki metinlerdeki varlığını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

“*Tahtacı Yol ve Erkânında Dört Kapılı Ahiret Kardeşliği*” adlı Nilgün Çıblak Coşkun'a ait ikinci makalede, önemli Alevi-Türkmen zümrelerinden biri olan Tahtacılardaki musahiplik kurumu ve musahiplik kurumu etrafında şekillenen ritüeller konu

edilmiştir. Çıblak makalesinde Tahtacı Alevi Ocaklarından olan Yanyatır Ocağı'nı merkeze alıp gerekli gördüğü kısımlarda farklı Alevi ocaklarında varlığını sürdüren musahiplik kurumu ve ritüellerinin mukayesesine de yer vermiştir. Alevi toplulukları arasında ritüelleri açısından özel bir konuma sahip olan Tahtacı Alevilerini konu alan çalışma literatüre yeni bilgiler sunmaktadır.

Dergimizin üçüncü makalesi Zahide Ay tarafından kaleme alınan “*The Wakhs of Gojal (Upper Hunza): An Historical Analysis within the Context of Ismailism in Badakhshan*” adlı makaledir. Bu çalışmada Ay, Yukarı Hunza bölgesinde yer alan Wahilerin nasıl ve ne zaman İsmaili olduklarına dair tarihi bir analiz yapmıştır. Bunun haricinde buraya yerleşmiş olan Kırgızların, Çin, Tacikistan ve Afganistan'daki Sünni olanların aksine, İsmaililiği tercih ettiklerini ve giderek de Wahi bir karakter edindiklerini belirtmektedir. Bu makalede kullanılan verilerin ve gözlemlerin çoğu, yazarın 2015 yılında Yukarı Hunza'da gerçekleştirdiği saha araştırmasına dayanmaktadır.

“*Varto Alevilerindeki Ziyaret Fenomeni Üzerine Bir Araştırma*” adlı dergimizin dördüncü makalesi Fatoş Yalçınkaya'ya aittir. Yalçınkaya bu çalışmasında, halk inancının önemli bir boyutunu oluşturan ziyaret fenomenini Varto Alevileri üzerinden değerlendirmiştir. Varto'da bulunan ziyaret mekânlarını ve bunlarla ilgili ritüelleri saha çalışmaları ile derleyen yazar, elde ettiği veriler üzerinden ziyaret mekânı ve insan arasında psiko-sosyal bir ilişki bulunduğunu tespit etmiştir. Bunun haricinde mekânda gerçekleştirilen ritüellere ait unsurlar incelenmiş ve bunların kökenlerinin semavi dinlerden öncesine indiğini açıklamıştır. Varto'daki kutsal mekânlar örnekleminde ortaya konan çalışma bakış açısı, toplanan veriler ve verilerin analizi ile alana katkı sunmaktadır.

Seda Gedik tarafından kaleme alınan “*Âşık Kul Semaî'de Alevilik Edebiyatı ve Erkânı*” adlı çalışmada, Alevi inanç sistemi ve zâkirlik geleneği içerisinde büyüüp yetişen Âşık Kul Semaî'nin eserleri üzerinden Alevilikte edebiyat ve erkân kavramlarını incelenmiştir. Âşık Kul Semaî'nin şiirlerinde Hak yolunda ilerlemek isteyen talibin geçmesi gereken aşamalar olduğunu ve ancak bu aşamaları hakkıyla geçtikten sonra kâmil insan olabileceğini Kul Semaî örnekleminde vurgulayan Gedik, Alevilik inanç sisteminde kâmil insan olma yolu olarak görülen “dört kapı, kırk makam” düsturunu konu bağlamı olarak ele almış ve açıklamıştır.

Hamidreza Sohrabiabad ve Bülent Akın tarafından hazırlanan “*Tarihî Bulgular ve Hakiki'nin Bilinmeyen Şiirlerinden Hareketle Karakoyunluların Mezhebi Eğilimleri Üzerine Yeni Tespit ve Görüşler*” adlı çalışmada, İran, Anadolu ve Avrupalı müverrihlere ait kaynaklar ile Diyarbakır'ın

Bismil ilçesine Bağlı Ulutürk (Türkdarlı/Darlı) köyünden İmam Zeynel Abidin Ocağı mensuplarının şahsi arşivlerinde bulunan bir cönkte yer alan ve İran'ın İlhacı ilinde yerleşik Kırklar Ocağı mensuplarından derlenen Hakikî mahlaslı şiirler üzerinden Karakoyunlu Devleti'nin ve tebaasının inanç yapısı irdelenmiştir. Konuyla ilgili mevcut literatüre katkı sunacak yeni birtakım tespit ve görüşler ortaya konulmuştur.

Bu sayının yedinci makalesi olan “*Mucizenin İkonografisi: Miraç ve Miraçnameler*” adlı çalışma Ali Çağlar Deniz'e aittir. Bu çalışmada Deniz, eski inanışlardaki uruç ögesinden başlayarak Miraç mucizesine kadar kaydedilen göğe yükselme mitlerini ele almış ve bunlar arasındaki benzerlikleri incelemiştir. Miraçnameler üzerinden de İslam tarihinde zaman zaman karşılaşılan tasvir yasaklarının İslam'ın temel metinlerinden mi yoksa halkların farklı kültürel özelliklerinden mi geldiği sorusunu irdeleyen Deniz, bu hususta yakın tarihimize kadar gelen bazı olaylara da makalesinde yer vermiştir.

“*Osmanlı Arşiv Kaynakları Çerçevesinde Şahkulu Ayaklanması'nın Sebepleri*” adlı dergimizin sekizinci makalesinde Mihriban Artan, II. Bayezid saltanatının son döneminde Anadolu'da meydana gelen sosyo-ekonomik sıkıntıların ve adaletsiz ve baskıcı bir yönetimin halkı memnuniyetsizliğe itmesi sürecinin devamında gerçekleşen Şahkulu Ayaklanması'nı konu edinmiştir. Artan, bu çalışmasında, arşivlerde Mülhit, Alevi, Rafizi veya Kızılbaş olarak adlandırılan topluluklara atfedilen ayaklanmanın aslında inançsal bir hüviyetinin olmadığını, her kesimden insanın bu ayaklanma içerisinde yer aldığı ve de ayaklanmanın temel sebebinin toplumsal ve ekonomik sebeplerden gerçekleştiğini açıklamaktadır. Şahkulu Ayaklanması'nın arşiv belgeleri ve mevcut literatür eksenin yeni bir eksenle tartışmaya açması yönüyle makale özgün bilgiler barındırmaktadır.

Dergimizin dokuzuncu ve son makalesi “*Buyruk und Al Jafr, das esoterische Wissen Alis*” Levent Mete'ye aittir. Mete, bu çalışmasında Alevi inanç sisteminin temel esaslarını ele alan “Buyruk” kitaplarını konu edinip tarihsel süreçteki önemlerini günümüzde neden yitirdiklerini konu edinmektedir.

Dergimizin derleme makaleler kısmında İlhan Cem Erseven'e ait olan “*Pir Sultan Abdal, Dönemi ve O'nu Yaratan Koşullar*” adlı çalışma yer almaktadır. Erseven bu çalışmasında, on altıncı yüzyıl ozanlarından Pir Sultan Abdal'ı konu edinmiş ve onun üzerinden bir mücadeleyle incelemiştir. Dergimizin Kitap Tanıtma kısmında ise Murat Alandağlı, “Ahmet Yaşar Ocak Kitabı, Arı Kovanına Çomak Sokmak, Taşra Kökenli Bir Tarihçinin Sıradan Meslek Hayatı” adlı kitabı incelemiştir.

Editörlüğünü üstlendiğimiz dergimiz Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü ve birçok kişinin katkılarıyla sizlerle buluşmaktadır. Öncelikli olarak değerli araştırmalarını bizimle paylaşan yazarlarımıza, hakemlerimize, kıymetli okuyucularımıza, Derginin her sayısında mutfakta görev alan Yabancı Dil Editörlerimize, Editör Yardımcıları, Yayın Kurulu Üyeleri ve Teknik Yardımcılarımıza teşekkürlerimizi arz ediyoruz. 20. sayımızda yeniden bir arada olmak temennisiyle.

Editörler

Prof. Dr. Ali YAMAN

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet ERSAL

Dr. Öğretim Üyesi Bülent AKIN